

LW 431

КРИМИНАЛИСТИКА

Приета: прот. № 8 от 26.09.2019 г.

Лектор: доц. д-р Христо Павлов

АНОТАЦИЯ

Криминалистиката е учебна дисциплина в две части - обща и особена. Изучаването ѝ води до получаване на основни знания, които намират приложение във всички области на правораздавателната дейност: **в досъдебната фаза на наказателния процес** във връзка с откриването, запазването, изземването и изследването на съдебните доказателства, разпита на обвиняемите и свидетелите, а също и относно правилната организация на разследването; **в съдебното производство по наказателни дела** във връзка с разпита на подсъдимите, свидетелите и вещите лица, назначаването на съдебни експертизи и оценката на резултатите от огледа, разпознаването и следствения експеримент; **в гражданското производство** във връзка с подготовката и провеждането на разпита на свидетели и оценката на техните показания, назначаването на криминалистични експертизи.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Изучаването на дисциплината е необходима част от продължителната подготовка на бъдещите разследващи полицаи, следователи, прокурори, съдии, юрисконсулти и адвокати, която дава знания за разкриването и разследването на престъпления и за тяхното предотвратяване с криминалистични методи и средства, а именно: за откриване на следите и другите веществени доказателства и за криминалистичните експертизи, с които се изследват; за подготовката и извършване на отделните следствени действия, с помощта на които се събират съдебни доказателства по делото; за организацията на разследването в досъдебната фаза на наказателния процес и съдебното следствие, а също и за методиката на разследване на отделните видове престъпления и тяхното предотвратяване.

ПРЕДПОСТАВКИ

Материята по криминалистика се намира в тясна връзка с голяма част от въпросите на наказателното и изпълнителното право, наказателнопроцесуалното право, криминологията, гражданскопроцесуалното право, а също със съдебната медицина и съдебната психиатрия и някои естествени и технически науки.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кредити	Редовно обучение			Задочно обучение	
			л	с	у общ	л	с у общ
Право	Избираема	12	60	60	120	75	75

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Раздел I. Обща част.

Тема 1. Криминалистика - обща характеристика.

Предмет на криминалистиката. Принципи и особености.

Методи, използвани в криминалистиката.

Система на криминалистиката.

Възникване и развитие. Връзки с други науки.

Тема 2. Криминалистична идентификация.

Същност на криминалистичната идентификация.

Обекти на идентификацията.

Видове идентификация.

Идентификационни и неидентификационни съдебни доказателства.

Тема 3. Идентификация на човека по признаците на външния му вид.

Обща характеристика на признаците на външния вид на човека.

Следствени действия, при извършването на които се използват.

Методика на описване на признаците на външния вид на човека - "словесен портрет": съдържание и приложение в правораздавателната дейност.

Други методи и технически средства за съставяне портрет на извършителя на престъплението – компютърен портрет, идентикит, фотофит, фоторобот, скулптурна реконструкция.

Тема 4. Криминалистични методи и средства за откриване и фиксиране на съдебни доказателства.

Обща характеристика и правно значение.

Вероятностният метод и методът на мисловната реконструкция. Същност и правно значение, хипотези и последователност на приложение.

Методи и средства за фиксиране на съдебни доказателства. Съдържание и изисквания за използване на фотографската и видеофиксацията при огледа, претърсването, изземването, разпознаването, следствения експеримент, експертизата, разпитът и очната ставка.

Тема 5. Криминалистични методи и средства за запазване, изземване и изследване на съдебни доказателства.

Обща характеристика и правно значение.

Методи и средства за запазване на доказателствата.

Криминалистични методи и средства за изземване на доказателствата.

Изследване и оценка на доказателствата. Възможности и критерии.

Тема 6. Наказателна / криминалистична регистрация.

Същност и правно значение.

Възникване и тенденции на развитие.

Нормативна основа за наказателна регистрация.

Обекти на наказателна регистрация.

Видове за наказателна регистрация: антропометрична, поименна, дактилоскопична и др.

Тема 7. Съдебна балистика.

Обща характеристика и значение на съдебната балистика за разкриването и разследването на престъпления.

Образуване на следи и други веществени доказателства при извършване на престъпления с огнестрелно оръжие.

Откриване, фиксиране, запазване и изземване на огнестрелно оръжие, на следите от него и на използваните при изстрела боеприпаси.

Тема 8. Учение за следите.

Следата като веществено доказателство – понятие и видове в зависимост от различни класификационни критерии.

Характеристика и значение на отделните видове следи за разкриване и разследване на престъпленията.

Тема 9. Следи от ръце.

Значение на следите от ръце при разкриването и разследването на престъпления.

Място на следите от ръце при разследване на престъпленията.

Откриване, фиксиране, запазване и изземване.

Тема 10. Следи от крака.

Обстоятелства, които могат да бъдат изяснени посредством тези следи.

Значението им при разследване на кражби, убийства и други престъпления.

Откриване, фиксиране и изземване.

Тема 11. Следи от зъби.

Обстоятелства, които могат да бъдат изяснени посредством тези следи.

Значението им при разследване на кражби, убийства и други престъпления.

Откриване, фиксиране и изземване.

Тема 12. Други следи от човек.

Следи от кръв. Други веществени доказателства от биологичен произход. Обща характеристика и значение.

Тема 13. Следи от оръдия за взлом и от автотранспортни средства.

Образуване и значение на следите от оръдия за взлом. Откриване, фиксиране и изземване на тези следи.

Образуване и значение на следите от автотранспортни средства. Откриване, фиксиране, запазване и изземване на тези следи.

Тема 14. Микроследи.

Същност и значение на микроследите за разкриването и разследването на престъпления.

Образуване и откриване.

Видове микроследи. Фиксиране и изземване.

Раздел II. Особена част.

Тема 15. Криминалистични експертизи. Обща характеристика.

Същност и значение. Възникване на криминалистичните експертизи.

Обекти и задачи на криминалистичните експертизи.

Класификация – критерии.

Обща методика на криминалистичните експертизи: съдържание, становища.

Тема 16. Назначаване на криминалистичните експертизи.

Общи предпоставки и изисквания.

Назначаването им в досъдебното и съдебното производство – особености.

Назначаването им в гражданското производство.

Проверка и оценка на експертното заключение.

Тема 17. Експертиза на следи от ръце и крака.

Обща характеристика и тенденции на използване в правораздавателната дейност.

Експертиза на следи от ръце и крака - назначаване, обект и задачи.

Тема 18. Експертиза на следи от оръдия за взлом. Експертиза на следи от моторни превозни средства.

Тема 19. Съдебнобалистична експертиза.

Обща характеристика и правно значение на съдебнобалистичната експертиза.

Назначаване, обект и задачи на експертната.

Подготовка и извършване на съдебнобалистичната експертиза.

Тема 20. Съдебнопочеркова експертиза.

Обща характеристика. Възникване и развитие на съдебнопочерковата експертиза.

Обект и задачи. Сравнителен материал. Други въпроси на подготовката на експертната.

Идентификационни признаци на почерка, подписа и цифровото писмо.

Факти, които оказват влияние на изменението на почерка, подписа и цифровото писмо.

Тема 21. Експертиза на подпис и цифрово писмо.

Понятие и основни свойства на признаците на подписа и цифровото писмо.

Тема 22. Експертизи за установяване на техническа подправка на подпис.

Видове техническа подправка. Обект и задачи на експертната.

Признаци, въз основа на които се решават задачите.

Тема 23. Експертиза за установяване на "кражба" на подпис.

Обект и задачи на експертната. Признаци за наличието на "кражба".

Общи черти и различия между експертните за техническа подправка на подписи и "кражба" на подписи.

Тема 24. Експертизи за установяване на подправки в документи.

Експертиза за установяване на заличаване по механичен или по химичен начин и за разчитане на заличения текст.

Експертиза за разчитане на залети, зацапани или зачеркнати текстове в документи.

Тема 25. Експертиза за установяване на добавки в документа.

Тема 26. Експертиза за установяване на преправки в ръкописния текст и в цифровото писмо на документа.

Тема 27. Експертиза на материалите на документа.

Експертиза на изгорели документи.

Експертиза на текстове, написани с невидими мастила.

Експертиза за установяване на временатаписването /относителната давност/ на документа.

Тема 28. Експертиза за лицева идентификация на човек.

Лицева идентификация на човек по описание на пострадали и свидетели.

Лицева идентификация на човек по фотоснимки, череп и др.

Тема 29. Фоноскопна и одорологична експертиза.

Фоноскопна експертиза по запис на гласа.

Одорологична експертиза по иззет човешки мирис.

Тема 30. Експертиза за установяване на интервенции в идентификационните характеристики на МПС-обект на престъпление.

Тема 31. Криминалистична тактика.

Обща характеристика на криминалистичната тактика.

Тактически подходи и правила.

Тема 32. Версията като метод при разследването.

Същност и значение на версиите в наказателното и в гражданското производство.

Основания за изграждане на версии. Източници.

“Технология” на построяването и на проверката на версии.

Тема 33. Неотложни, първоначални и последващи следствени действия.

Неотложни следствени действия. Основания. Видове. Характеристика.

Първоначални следствени действия. Обща характеристика. Критерии за избор.

Последващи следствени действия. Обща характеристика. Типични последващи следствени действия.

Общи черти и различия между неотложните, първоначалните и последващите следствени действия.

Тема 34. Планиране на разследването. Организация на разследването в наказателното производство.

Същност и значение на планирането.

Субекти, принципи и функции на планирането.

Планиране на разследването в досъдебната фаза на наказателния процес.

Планиране на съдебното следствие в наказателното производство.

Организация на разследването. Обща характеристика. Съдържание и особености.

Организация на съдебната дейност. Особенности.

Тема 35. Оглед на местопроизшествието.

Обща характеристика и значение на огледа.

Подготовка на огледа.

Тактика на извършване на огледа. Начини за извършването на оглед.

Тема 36. Оглед на труп и освидетелстване.

Оглед на труп - обща характеристика и значение.

Подготовка на огледа. Задължително участващи лица.

Тактика на извършване на огледа. Особенности в зависимост от състоянието на трупа.

Повторен оглед на труп /ексхумация/ - законови изисквания.

Освидетелстване - обща характеристика и значение.

Законови и тактически изисквания. Разлика на освидетелстването от другите видове оглед.

Подготовка и тактика на извършване на освидетелстването.

Повторен оглед на местопроизшествието.

Тема 37. Други видове оглед.

Основания и особености на подготовката и извършването на повторния оглед.

Оглед на документи и предмети.

Оглед на автомобили и други превозни средства.

Тема 38. Разпит. Общи въпроси.

Обща характеристика на разпита. Значение.

Подготовка на разпита. Общи изисквания. Хипотези.

Тактика на извършване на разпита. Общи изисквания.

Видове свободен разказ. Класификация на въпросите, които могат да бъдат зададени.

Основни тактически способи, използвани при разпита - характеристика.

Разпит на територията на местопроизшествието. Особености.

Тема 39. Разпит на свидетели в наказателното производство.

Значение на разпита на свидетели. Видове свидетели.

Особености на подготовката и извършването на разпита.

Разпит на пострадалия от престъплението.

Разпит на свидетели-очевидци.

Разпит на други свидетели.

Разпит на свидетели в съдебно заседание. Особености.

Особености на разказа при лъжесвидетелстване.

Защита на свидетеля.

Тема 40. Разпит на малолетни и непълнолетни свидетели.

Обща характеристика и значение на свидетелските показания на непълнолетни.

Процесуални и криминалистични различия от разпита на пълнолетни.

Особености на подготовката и извършването на разпита.

Тема 41. Разпит на вещи лица в досъдебното и в съдебното производство.

Обща характеристика на разпита на вещи лица. Разлика от разпита на свидетели.

Подготовка и извършване на разпита. Съдържание на обясненията на вещите лица и предпоставките, които го обуславят.

Особености на разпита при колективна експертиза. Хипотези: при противоречие в изводите на вещите лица; при невявяване на всичките вещи лица и т.н.

Подготовка и тактика на разпита на подсъдими. Общи черти и различия с разпита на обвиняеми.

Тема 42. Разпит на обвиняеми.

Подготовка и тактика на разпит на обвиняемия. Хипотези в зависимост от броя и позицията на обвиняемите, епизодите на делото, наличието или липсата на веществени доказателства и т.н..

Особености на разпита на непълнолетни обвиняеми.

Самопризнанието и неговото значение.

Тема 43. Тактика на разпита на подсъдими.

Общи черти и различия с разпита на обвиняеми. Подготовка и извършване.

Тема 44. Очна ставка.

Правни основания за извършване, същност и значение на очната ставка.

Подготовка и тактика на провеждане на очната ставка в досъдебното производство.

Особености на очната ставка в съдебно заседание.

Общи черти и различия между очната ставка и разпита.

Очна ставка в гражданското производство.

Тема 45. Претърсване на жилищни помещения и открита местност.

Обща характеристика и правно значение на претърсването.

Подготовка на претърсването. Лица, които трябва да присъстват.

Тактика на извършване на претърсването.

Тема 46. Повторно претърсване.

Основания и особености на подготовката и извършването на повторното претърсване.

Тема 47. Личен обиск.

Законова и тактическа характеристика.

Тема 48. Тактика на изземване.

Значение на процесуалното действие.

Особености на изземването като самостоятелно следствено действие.

Тема 49. Разпознаване.

Същност и правно значение на разпознаването.

Подготовка и тактика на извършване на разпознаването - съдържание и общи изисквания.

Повторно разпознаване. Възможности, хипотези.

Защита на разпознаващия.

Тема 50. Видове разпознаване.

Разпознаване в натура и разпознаване по фотоснимки.

Разпознаване на живи лица.

Разпознаване на предмети.

Разпознаване на трупове.

Разпознаване на други обекти.

Тема 51. Следствен експеримент.

Същност и значение на следствения експеримент.

Разграничаване от другите следствени действия.

Задачи на следствения експеримент - становища.

Подготовка и тактика на извършване на следствения експеримент в досъдебната фаза на наказателния процес.

Особености на следствения експеримент в съдебното следствие.

Тема 52. Специални разузнавателни средства (СРС).

Обща характеристика и правна регламентация на СРС.

Оценка на получените от използването на СРС резултати.

Тема 53. Методика на разследване на отделните видове престъпления.

Обща характеристика на методиката за разследване на отделните видове престъпления.

Основни принципи, определящи структурата и съдържанието на методиката.

Тема 54. Разследване на убийство.

Основни въпроси, решавани в началния етап на разследването.

Неотложни и първоначални следствени действия.

Последващи следствени действия.

Причини и условия, способстващи извършването на убийства.

Тема 55. Разследване на кражби.

Основни въпроси, решавани в началния етап на разследването.

Изграждане и проверка следствени версии.

Първоначални следствени действия.

Последващи следствени действия.

Причини и условия, способстващи извършването на престъпленията и тяхното отстраняване.

Тема 56. Разследване на компютърни престъпления.

Особености при разследването на компютърни престъпления.

Обстоятелства, подлежащи на доказване.

Назначаване на програмно-технически експертизи.

Тема 57. Разследване на пътнотранспортни произшествия.

Обстоятелства подлежащи на доказване.

Криминалистическа характеристика на пътнотранспортните произшествия.

Типични следствени версии и планиране на разследването.

Първоначални и последващи действия по разследването.

Тема 58. Разследване на престъпления, свързани с наркотици.

Основни въпроси, решавани в началния етап на разследването.

Неотложни и първоначални следствени действия.

Последващи следствени действия.

Особености при огледа на незаконни лаборатории за производство на синтетични наркотици.

Тема 59. Разследване на терористични актове.

Особености при разследването на терористични актове, извършени с взривни устройства.

Образуване на досъдебно производство.

Обстоятелства, подлежащи на доказване.

Построяване на версии.

Първоначални и последващи действия по разследването.

КУРСОВА РАБОТА

Не се предвижда.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Изпитът се провежда в края на седмия семестър. Редовната изпитна сесия е под формата на писмен изпит, а при явяване на поправителна и ликвидационна сесия може да се проведе комбиниран изпит / писмена работа и устно събеседване / или само устен изпит.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бобев, К. Криминалистика, С., 2009.
2. Видолов, Ив. Тактика на освидетелстване в досъдебното производство, С., 2011.
3. Криминалистика, под ред. Р. Белкин, М., 2000.

4. Криминалистика. Полный курс: Учебник для вузов, под ред. А. Г. Филиппова, 5-е изд., перераб. и доп., М., 2015.
5. Кунчев, Й. Криминалистика от А до Я, С., 2013.
6. Кунчев, Й. Криминалистическа тактика, С., 2003.
7. Павлов, С. Наказателен процес на Република България, т. I и т. II., С., 1996.
8. Павлов, Хр. Версията като метод при разследването, Б., 2014.
9. Павлов, Хр. Методика за разследване на терористични актове с взривни устройства, Б., 2018.
10. Павлов, Хр., Р. Пеева, Способите на доказване в наказателния процес. Учебно помагало, Б., 2019.
11. Цеков, Ц., Е. Коцева, Криминалистика, С., 2006.
12. Чельшева, О., К. Сотников, Е. Кузбагарова и др. Криминалистика, СПб., 2017.
13. Чинова, М. Досъдебното производство по НПК, С., 2013.
14. Яблоков, Н. Криминалистика: учебник. 2-е изд., перераб. и доп., М., 2008.

LW 431

КРИМИНАЛИСТИКА

Лектор: доц. д-р Христо Павлов

I. Обща част.

1. Възникване и развитие на криминалистиката. Принципи и особености. Връзки с други науки.
2. Предмет, система, методология и задачи на криминалистиката.
3. Криминалистична идентификация – видове, обекти, признаци, етапи на идентификационните изследвания.
4. Криминалистични методи и средства за откриване, фиксиране, изземване, изследване и оценка на доказателствен материал.
5. Криминалистична фотография. Следствено-зафиксираща и експертна фотография. Цифрова фотография.
6. Наказателна регистрация. Същност и значение. Обекти на регистрация. Сравнителни образци, картотеки, колекции.
7. Материални следи от престъпленията. Видове следи - отражения. Веществата като следи от престъплението.
8. Следи от човешко тяло. Следи от ръце. Откриване, проявяване и изземване.
9. Следи от крака, зъби, уши, устни и др. Откриване и изземване. Значение за разкриване на престъпленията.
10. Биологични следи от човек – кръв, слюнка, косми, сперма и др. Значение за разкриване на престъпления против личността – изнасилвания, убийства и др.
11. Механоскопни следи. Следи от взлом и автомобилни гуми. Обстоятелства, които могат да бъдат изяснени при разследване на престъпления.
12. Микроследи. Видове. Критерии, отличаващи ги от макроследите. Процесуални изисквания за изземването, съхраняването и изследването на микроследите.

II. Особена част.

13. Криминалистични експертизи – понятие и обща характеристика. Видове криминалистични експертизи. Обща методика за извършването на криминалистични експертизи.
14. Назначаване на криминалистични експертизи. Вземане на образци за сравнително изследване. Права и задължения на вещото лице.
15. Експертиза на следи от ръце. Дактилоскопна експертиза.
16. Експертиза на следи от човешки крак, обут в чорап или обувка.

17. Експертиза на следи от оръдия за взлом и на следи от моторни превозни средства.

18. Съдебнобалистична експертиза. Идентифициране на оръжието по следи върху стреляните гилзи и куршуми.

19. Почеркова експертиза. Общи и частни идентификационни признаци. Видове сравнителен материал и начин за осигуряването му. Експертиза на подпис.

20. Експертиза за установяване на подправени документи. Разчитане на залети, зацапани или механично заличени документи. Изследване на фалшиви банкноти и други ценни книжа.

21. Експертиза за лицева идентификация на човек по описание на пострадали и свидетели, по фотоснимки, череп и др.

22. Фоноскопна експертиза по запис на гласа. Одорологична експертиза по иззет човешки мирис.

23. Експертиза за установяване на интервенции в идентификационните характеристики на МПС-обект на престъпление.

24. Криминалистична тактика. Понятия. Тактически подходи и правила.

25. Версията като метод при разследването. Същност и видове версии. Принципи и правила за построяването и проверката на версии.

26. Неотложни, първоначални и последващи следствени действия. Планиране и организиране на разследването.

27. Тактика на огледа. Видове оглед. Особенности при подготовката, извършването и фиксиране на резултатите от действието.

28. Тактика на разпита. Понятия. Етапи. Общи изисквания и специфични особености при провеждането му.

29. Тактика на очната ставка. Особенности на очната ставка при провеждане действия по разследването и съдебни следствени действия.

30. Тактика на претърсването и изземването. Претърсване на местности, помещения и МПС. Претърсване на лице (обиск).

31. Разпознаване на лица, предмети и животни. Процесуални изисквания при разпознаване на живи лица. Разпознаване на трупове и лица по фотоснимки.

32. Следствен експеримент. Процесуални изисквания към подготовката, извършването и фиксирането на резултатите от следствения експеримент.

33. Специални разузнавателни средства (СРС). Правна регламентация на СРС.

34. Методика на разследване на отделните видове престъпления. Основни принципи, определящи структурата и съдържанието на методиката.

35. Разследване на умишлени убийства. Особенности при разследване на поръчкови убийства.

36. Разследване на кражби. Обстоятелствата, подлежащи на доказване. Изграждане и проверка версии. Първоначални и последващи действия по разследването.

37. Разследване на компютърни престъпления. Обща характеристика. Обстоятелства, подлежащи на доказване. Назначаване на програмно-технически експертизи.

38. Разследване на пътнотранспортни произшествия. Обстоятелства подлежащи на доказване. Типични следствени версии и планиране на разследването. Първоначални и последващи действия по разследването

39. Разследване на престъпления, свързани с наркотици. Образуване и провеждане на досъдебно производство. Оглед на незаконни лаборатории за производство на синтетични наркотици.

40. Разследване на терористични актове. Особености при разследването на терористични актове, извършени с взривни устройства.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бобев, К. Криминалистика, С., 2009.
2. Видолов, Ив. Тактика на освидетелстване в досъдебното производство, С., 2011.
3. Криминалистика, под ред. Р. Белкин, М., 2000.
4. Криминалистика. Полный курс: Учебник для вузов, под ред. А. Г. Филиппова, 5-е изд., перераб. и доп., М., 2015.
5. Кунчев, Й. Криминалистика от А до Я, С., 2013.
6. Кунчев, Й. Криминалистическа тактика, С., 2003.
7. Павлов, С. Наказателен процес на Република България, т. I и т. II., С., 1996.
8. Павлов, Хр. Версията като метод при разследването, Б., 2014.
9. Павлов, Хр. Методика за разследване на терористични актове с взривни устройства, Б., 2018.
10. Павлов, Хр., Р. Пеева, Способите на доказване в наказателния процес. Учебно помагало, Б., 2019.
11. Цеков, Ц., Е. Коцева, Криминалистика, С., 2006.
12. Чельшева, О., К. Сотников, Е. Кузбагарова и др. Криминалистика, СПб., 2017.
13. Чинова, М. Досъдебното производство по НПК, С., 2013.
14. Яблоков, Н. Криминалистика: учебник. 2-е изд., перераб. и доп., М., 2008.